

help optimize the ratio of risk-return of innovation projects of all stages of the life cycle, which will increase their investment attractiveness.

In the article the author considers financial innovations that solve one of the main tasks of the domestic banking system — attracting long-term financing of the real sector of the national economy and providing the dynamic of state economic development. In the medium-term, for domestic banks, the strategic trend of financial innovations based on information and communication technologies remains unchanged.

Keywords: innovative tools, financial resources, financial innovations, banking institutions, chronology of innovation development.

Стаття надійшла до редакції 15.01.2018

УДК 336.62

*Дуба Олександр Михайлович**

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті розглянуті теоретичні підґрунтя та прикладні аспекти інноваційного розвитку в умовах глобалізації. Звернуто увагу на основні положення теорій інноваційного підприємства та можливості їх застосування в умовах глобалізації. Досліджено напрями інноваційної діяльності підприємства залежно від сфери застосування інновацій. Обґрунтовано напрями інноваційної діяльності підприємства залежно від спонукальних мотивів інноватора та споживачів.

Ключові слова: глобалізація, інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, інновація, інноваційне підприємство.

Вступ. Парадигмальні зсуви та трансформації світогосподарських процесів в умовах сучасності мають не лише якісний, але й системний характер. Адже, наука, технологія та інновації, які є вирішальними для розвитку сучасного суспільства та визначальними для прискорення інноваційних процесів у розвинених країнах, не обмежуються лише рівнем національної економіки. Спостерігаємо поширення різноспрямованих та нелінійних тенденцій у світі.

Протягом останніх десятиліть відбуваються численні зміни, пов'язані із усіма ключовими параметрами економіки та суспільства. Це зумовило активізацію інноваційної переорієнтації суб'єктів підприємництва за рахунок освоєння нових технологій, впровадження новітніх досягнень науки і техніки. З огляду на такі тенденції розвитку відбувається якісний стрибок підприємництва, що посилює інноваційний розвиток національної економіки, підвищення рівня та якості життя населення. Незважаючи на відмінності, що характерні для країн із різним рівнем соціального та економічного розвитку, відбувається переорієнтація па-

* Дуба Олександр Михайлович — канд. екон. наук, доцент, докторант кафедри інвестиційної діяльності, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» dyba_m@ukr.net

раметрів конкурентоспроможності на міжнародному рівні, посилюється роль інноваційних процесів та тенденцій інноваційного розвитку стосовно сутнісних характеристик прогресивних змін сучасності. Це зумовлює суттєву актуалізацію дослідження питань інноваційного розвитку в умовах глобалізації, яка чинить значний вплив на умови діяльності сучасного підприємства.

У зв'язку із активізацією глобалізаційних процесів у сучасному суспільстві, глобалізація стала об'єктом та предметом гострих теоретичних дискусій під час досліджень зарубіжних та вітчизняних вчених. Впливи глобалізації на різні сфери життєдіяльності людини зумовили поширення різних за своїм змістом та сутнісними характеристиками теоретичних підходів у працях А. Тейлора [1], Т. Левітта [2], М. Кастельса [3], Н. Стукала [4], О. Власюка [5], Д. Лук'яненка, О. Білоуса [6] та ін.

Проте, тенденції сучасних світогосподарських процесів пов'язані не лише з глобалізацією. Адже, в основі концептуальних трансформацій в умовах глобалізації лежать інновації, які формують вектори інноваційного розвитку сучасного суспільства та вимагають систематичного дослідження. Наприклад, німецький учений Г. Менш пов'язує з появою базових інновацій темпи економічного зростання й циклічність [7]. П. Друкер досліджував зв'язок тенденцій розвитку промисловості із інноваційними процесами [8]. Окремою новітньою гілкою теорії інноваційного підприємництва є соціально-психологічна модель прискорення інноваційного розвитку, представниками якої є Х. Барнет, Е. Вітте, Е. Денісон [9].

Важливим напрямом теорії інноваційних процесів є концепції дифузії інновацій, у яких здійснюється спроба дати пояснення процесу розповсюдження інновацій у часі та просторі в умовах глобалізації. Ці концепції розробляються в роботах Е. Менсфілда [10], А. Грублера [11], Е. Роджерса [12], Т. Хегерстранда [13]. Проте, незважаючи на існуючий широкий спектр досліджень, як інновацій, так і глобалізації, існує низка прикладних аспектів, які потребують подальшого обґрунтування.

Постановка задачі. З огляду на попередньо визначені результати досліджень зарубіжних фахівців та наших співвітчизників, справедливо вважати, що глобалізація є невід'ємною умовою для інноваційного розвитку в умовах сучасності. В зв'язку із актуалізацією наведених вище питань, у контексті нашого дослідження ставимо за мету розглянути теоретико-прикладний аспект та основні характеристики, які притаманні для інноваційного розвитку в умовах глобалізації.

Результати. Перші економічні дослідження, у яких аналізують процес глобалізації започатковані у працях Т. Левітта, який ввів термін «глобалізація» у науковий обіг у 1983 р. та обґрунтував його, як феномен злиття ринків окремих продуктів, що виробляються різними корпораціями [2].

В умовах сучасності наші співвітчизники характеризують глобалізацію, як комплексний процес, який має місце не лише в економіці, але й в інших сферах життєдіяльності людини. Відповідно, визначальними рисами глобалізації, як системоутворюючого процесу, є:

- виникнення національних органів регулювання, що сприяють спільному вирішенню економічних завдань та уніфікації господарських механізмів;

- інтернаціоналізація грошових відносин;
- підвищення ролі транснаціональних та наддержавних економічних, політичних, галузевих інституціональних структур;
- створення глобального інформаційного простору та ін. [4, с. 12].

Тобто, на практиці глобалізаційні процеси мають властивість поширюватися на різні сфери життєдіяльності суспільства. Відповідно, важливо враховувати широкий спектр можливостей, які виступають рушійною силою інноваційного розвитку. Тому, в працях наших сучасників актуалізуються дослідження напрямів активізації інноваційної діяльності підприємств.

В умовах глобалізації практичну направленість мають теорії інноваційного підприємництва (рис. 1).

Рис. 1. — Основні положення теорій інноваційного підприємства*

*Джерело: складено автором за матеріалами [14]

Під інноваційним підприємництвом розуміють процеси створення і комерційного використання техніко-технологічних нововведень. Зазвичай, в основі іннова-

ційної діяльності підприємства лежать нововведення в області продукції або послуг, що дозволяють створити новий ринок, задовольнити нові потреби.

В залежності від способу організації інноваційного процесу можна відокремити три моделі імплементації інноваційної діяльності:

1) інноваційне підприємство на основі внутрішньої організації, коли інновація створюється і освоюється в середині фірми її спеціалізованими підрозділами на базі планування і моніторингу, їх взаємодії з інноваційного проекту.

2) інноваційне підприємство на основі зовнішніх організацій за допомогою контрактів, коли замовлення на створення та освоєння інновації розміщується між сторонніми організаціями.

3) інноваційне підприємство на основі зовнішньої організації за допомогою венчурів, коли фірма для реалізації інноваційного проекту організовує дочірні венчурні фірми, які залучають додаткові фінансові та інші засоби [15].

Для багатьох підприємств впровадження інноваційних технологій є переходом на якісно новий рівень розвитку і часто стає визначальним фактором економічного зростання. Ще одна проблема фінансування інноваційної діяльності в промисловості полягає в тому, що не багато суб'єктів бізнесу можуть застосувати останні досягнення науки і техніки через відсутність чіткої стратегії впровадження нових інноваційних і наукоємних технологій.

На практиці найбільш застосовуваними напрямками активізації інноваційної діяльності є:

- імплементація енергозберігаючих технологій, а також нетрадиційних різновидів енергоресурсів;
- практична реалізація безвідходних та маловідходних технологій;
- поширення інформаційних технологій;
- створення принципово нових матеріалів та ресурсів;
- розповсюдження наукоємних технологій;
- систематичне підвищення кваліфікації персоналу;
- здійснення якісних змін стосовно капіталу та фінансової структури підприємства;
- імплементація пріоритетів нової організації праці та виробництва;
- реалізація прогресивних систем менеджменту.

Залежно від сфери застосування інновацій виокремлюють продуктові, технологічні, ринкові, організаційно-управлінські, ресурсні напрями інноваційної діяльності підприємств (рис. 2).

В той же час, вихід інноваторів на міжнародні ринки зумовлює значне розширення спектру потенційних споживачів інноваційної продукції. Тому, актуальним є теоретичне обґрунтування розподілу напрямів інноваційної діяльності та розвитку залежно від спонукальних мотивів інноватора та споживачів.

Наші сучасники виокремлюють та обґрунтовують основні групи напрямів інноваційної діяльності підприємства:

- завоювання симпатій споживача;
- всебічні переваги;
- ефект іміджу;
- ефект чорного кола (рис. 3).

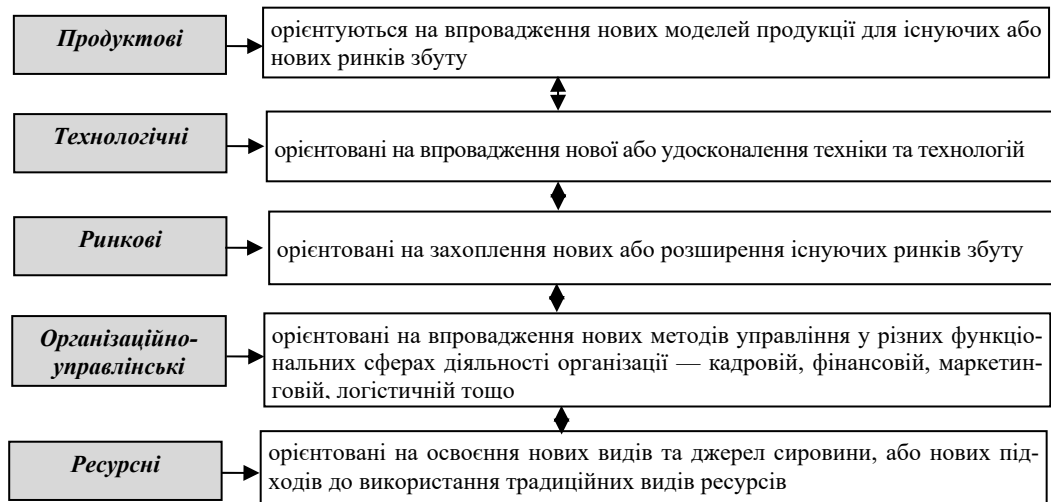

Рис. 2. — Напрями інноваційної діяльності підприємства залежно від сфери застосування інновацій*

*Джерело: узагальнено автором за [16]

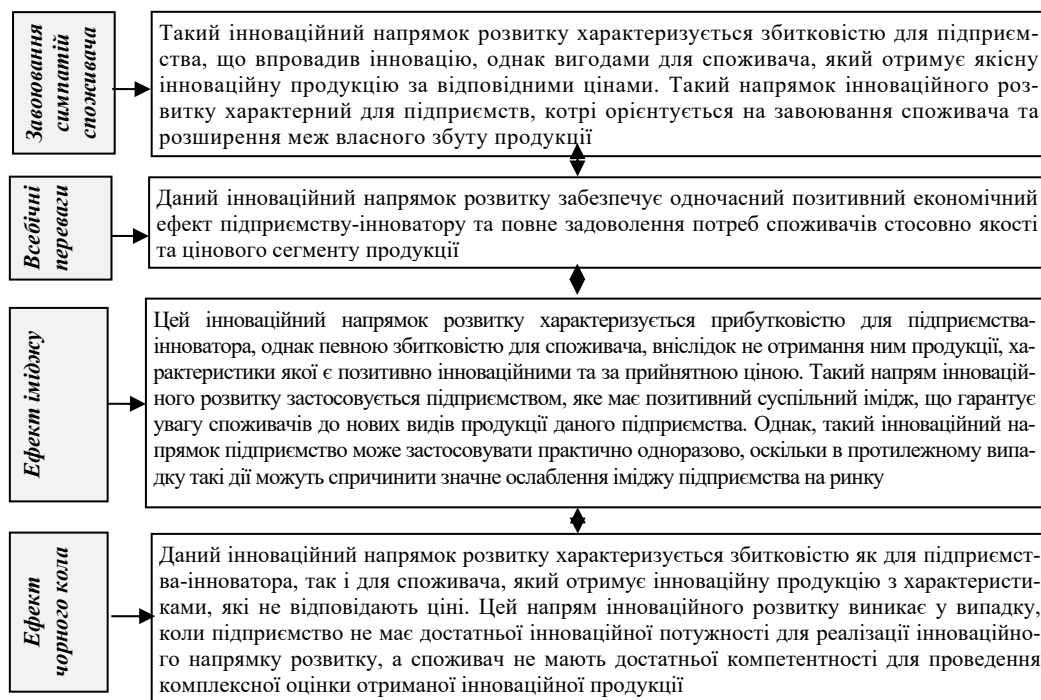

Рис. 3. — Напрями інноваційної діяльності підприємства залежно від спонукальних мотивів інноватора та споживачів*

*Джерело: узагальнено автором за [16]

Висновки. Тобто, теорії інноваційного підприємства слугують своєрідним теоретичним орієнтиром для обґрунтування можливостей для реалізації інноваційних пріоритетів в умовах глобалізації. Проте, перспективи інноваційного розвитку в умовах глобалізації межують із проблемами, які часто пов'язані із невідповідністю наукового та технологічного рівня країн, що розвиваються відповідним характеристикам розвинених країн світу. Існують питання стосовно сприйняття вітчизняними суб'єктами господарювання прогресивних ідей та їх відповідності специфіці національної економіки. Крім того, співпраця на міжнародному рівні в умовах глобалізації може спричинити надмірну конкуренцію та дестабілізацію діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.

При розробці інноваційної моделі розвитку держави в умовах глобалізації необхідно враховувати не лише кількісний науковий потенціал (кількість науковців, оплата праці працівників наукової діяльності і т.п.), а й якісну сторону використання такого потенціалу (яким чином запропонована окремим науковцем інновація вплинула на досліджувану ним сферу чи галузь соціально-економічного середовища). Такий підхід може не лише забезпечити ефективне поширення інновацій в межах окремої держави, а й дати можливість для торгівлі ними в системі глобальних економічних відносин.

Література

1. Taylor A.M. Policymakers in two eras of globalization faced the same of «trilemma» difficult policy trade-offs / Alan M. Taylor // *Finance and Development*. — 2004. — № 3 — Pp. 28-31.
2. Levitt T. The Globalization of Markets / T. Levitt // *Harvard Business Review*. — 1983. — № 61 (3) . — Pp. 92-102.
3. Castells M. Information technology and global capitalism' in W. Hutton and A. Giddens. (eds.) *On The Edge. Living with global capitalism*, London: Vintage. — 2001. — 52 p.
4. Стукало Н.В. Глобалізація та розвиток фінансової системи України : монографія / Н.В. Стукало. — Д. : Вид-во «Інновація», 2006. — 248 с.
5. Власюк О.С. Виклики та загрози фінансової безпеки України на середньострокову перспективу / О.С. Власюк // *Фінанси України : журнал*. — 2012. — № 5. — С. 3-13.
6. Глобалізація і безпека розвитку : монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.; наук. ред. О.Г. Білорус. — К. : Вид-во КНЕУ, 2001. — 733 с.
7. Mensch G. *Stalemate in Technology: Innovation Overcome the Depression*. — Cambridge, Mass., 1979. — 247 p.
8. Drucker P. F. Our Entrepreneurial Economy // *Harvard Business Review*. — 1984, Jan.-Feb. — pp. 64 — 68.
9. Denison E. F. *Trends in American Economic Growth (1929 — 1982)*. — Washington, D.C.: The Brookings Institution, 1990. — 300 p.
10. Mansfield E. *Industrial Research and Technological Innovation. An Economic Analysis*. — New York: Norton, 1968. — 235 p.
11. *Diffusion of Technologies and Social Behavior* / Eds. Nakicenovic and A. Grubler. — Berlin: Springer, 1991. — 250 p.
12. Rogers E. M. *Diffusion of Innovations (4th ed.)*. — New York: The Free Press, 1995. — 270 p.

13. Hagerstrand T. Innovation diffusion as a spatial process. — Chicago: University of Chicago Press, 1968. — 235 p.

14. Колодійчук А.В. Огляд теорій інноваційного підприємства. / А.В. Колодійчук // Европейская наука XXI века. Экономические науки.— 2012. — Электронний ресурс. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2012/Economics/9_110488.doc.htm

15. Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения/В. М. Гранатуров. — М.: Дело и сервис, 2010. — 208 с.

16. Микитюк П. П, Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Скочиляс С. М. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник. — Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. — 224 с.

References

1. Taylor, A.M. “Policymarkets in two eras of globalization faced the same of «trilemma» difficult policy trade-offs“ *Finance and Development*, no. 3(2004): 28-31.

2. Levitt, T. “The Globalization of Markets“ *Harvard Business Review*. no. 61 (3)(1983): 92-102.

3. Castells, M. Information technology and global capitalism’ in W. Hutton and A. Giddens. (eds.) *On The Edge. Living with global capitalism*, London: Vintage, 2001.

4. Stukalo, N.V. Hlobalizatsiia ta rozvytok finansovoi systemy Ukrainy : monohrafiia. D.: Vyd-vo «Innovatsiia», 2006.

5. Vlasiuk, O.S. “Vykylyky ta zahrozy finansovoi bezpeky Ukrainy na serednostrokovu perspektyvu“ *Finansy Ukrainy : zhurnal*. no. 5 (2012): 3 — 13.

6. Bilorus, O.H., Lukianenko, D.H. Hlobalizatsiia i bezpeka rozvytku : monohrafiia / ta in.; nauk. red. O.H. Bilorus. K. : Vyd-vo KNEU, 2001.

7. Mensch, G. Stalemate in Technology: Innovation Overcome the Depression. Cambridge, Mass., 1979.

8. Drucker, P. F. “Our Entrepreneurial Economy“ *Harvard Business Review*. no. 1 (1984): 64 — 68.

9. Denison, E. F. Trends in American Economic Growth (1929 — 1982). Washington, D.C.: The Brookings Institution, 1990.

10. Mansfield, E. Industrial Research and Technological Innovation. An Economic Analysis. New York: Norton, 1968.

11. Grubler, A. Diffusion of Technologies and Social Behavior. Berlin: Springer, 1991.

12. Rogers, E. M. Diffusion of Innovations (4th ed.). New York: The Free Press, 1995.

13. Hagerstrand, T. Innovation diffusion as a spatial process. Chicago: University of Chicago Press, 1968.

14. Kolodiichuk A.V. Ohliad teorii innovatsiinoho pidpriemstva. Evropeiskaia nauka XXI veka. Ekonomicheskye nauky. Retrieved from: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2012/Economics/9_110488.doc.htm

15. Hranaturov, V.M. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения. М.: Дело и сервис, 2010.

16. Mykytiuk, P. P, Krysko, Zh. L., Ovsianiuk-Berdadina, O. F., Skochylias, S. M. Innovatsiinyi rozvytok pidpriemstva. Ternopil: PP «Prynter Inform», 2015.

ИНОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Дыба А.М., канд. экон. наук, докторант
кафедры инвестиционной деятельности
ГВУЗ «Киевский национальный экономический
университет имени Вадима Гетьмана»

Аннотация. В статье рассмотрены теоретические основы и прикладные аспекты инновационного развития в условиях глобализации. Обращено внимание на основные положения теорий инновационного предприятия и возможности их применения в условиях глобализации. Исследованы направления инновационной деятельности предприятия в зависимости от сферы применения инноваций. Обоснованы направления инновационной деятельности предприятия в зависимости от мотивов инноватора и потребителей.

Ключевые слова: глобализация, инновационное развитие, инновационная деятельность, инновация, инновационное предприятие.

INNOVATIVE DEVELOPMENT UNDER GLOBALIZATION CONDITIONS

Oleksandr M. Dyba, PhD, Associate
Professor
SHEI “Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman”

Abstract. The theoretical backgrounds and applied aspects of innovative development under globalization conditions are defined within the article. The studies of foreign and Ukrainian researchers on the complex process nature of globalization and its main features within economy and other areas of human activity are underlined. The attention is paid to the essence and the main features of the innovative enterprise theories and the possibilities of their application under the globalization nowadays. The directions of innovative activity of the enterprise depending on the sphere of application of innovations are investigated. The directions of innovative activity of the enterprise depending on motives both of innovator and consumers are substantiated. The research shows the importance to pay attention not only to the quantitative features of scientific and innovative potential, but also the qualitative aspect of their potential use. Such approach is able not only to ensure the effective dissemination of innovations within an appropriate state, but also enable trade in them in the system of global economic relations.

Keywords: globalization, innovation development, innovation activity, innovation, innovative enterprise.

Стаття надійшла до редакції 30.03.2018